

УДК 347.965:174"36"

Яцишин М. М.

д. ю. н., професор,
професор, завідувач кафедри теорії та історії держави і права,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ДЕЯКІ ПИТАННЯ НОРМ АДВОКАТСЬКОЇ ЕТИКИ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

У 20-30-х роках ХХ ст. в Польщі проходила широка дискусія з приводу доцільності кодифікації норм адвокатської етики. Різноманітні вчені неодноразово зверталися у своїх дослідженнях до вивчення етичних норм професійної діяльності адвокатури [1; 2; 3]. На початку 30-х років ХХ ст. переважна більшість норм адвокатської етики викристалізувалася в певну систему, яка позитивно сприймалася основною частиною адвокатів, котрі у своїй діяльності цими нормами керувалися. В першій половині 1934 р. Рада адвокатів у Львові вперше після широкого обговорення прийняла постанову, якою затвердила "Межі змагань в адвокатській професії", що фактично стало прообразом кодифікованого зібрання етичних норм адвокатури [4].

Правовою підставою діяльності адвокатів став, в першу чергу, тимчасовий статут про устрій адвокатури Польщі від 24 грудня 1918 р. Особливо слід зацентувати на тому, що "Тимчасовий статут адвокатури Польської держави" з самого початку діяв на українських землях, що були під владою Російської імперії, натомість діяльність всієї польської адвокатури було уніфіковано лише після того, як в 1932 році вступив в силу новий закон про устрій адвокатури в Речі Посполитій. 23 червня 1922 року дію Тимчасового Статуту було розширено на територію Волинського воєводства [5]. Статут 1918 року регулював у перших статтях, що до складу адвокатури включаються адвокати та адвокатські стажисти (помічники). Згідно з декретом офіційною мовою самоврядування визнавалася польська мова, а адвокатом міг стати кожний громадянин Республіки Польщі (як чоловіки, так і жінки), що закінчили юридичний факультет відповідного вищого навчального закладу. Обов'язковою умовою було проведення адвокатського та судового стажування, складення судового та адвокатського державних іспитів. Кандидат мав відзначатися незаплямованим характером. В той же час, адвокатом не могла стати людина недієздатна, засуджена за тяжкі кримінальні злочини, а також банкрут.

Діяльність адвоката мала полягати у наданні правових консультацій при супроводі справ клієнта та його захисті у всіх судових та адміністративних інстанціях. При цьому зазначалось, що адвокат може відмовити в наданні правової допомоги, не вказуючи причини відмови (ст. 5 статуту).

Адвокат мав зберігати таємницю відомостей, отриманих ним при виконанні своїх повноважень, і не міг бути змушений розкрити таємницю перед судом чи будь-яким іншим органом влади. При виконанні повноважень адвокат наділявся свободою слова та листування, але за зловживання цією свободою наступала дисциплінарна відповідальність. Зазначалось, що не можна приступати до захисту сторони чи

надавати правничі консультації в процесі, в якому захищав чи надавав консультації протилежній стороні.

Адвокату не дозволялось поєднувати адвокатську діяльність із державною службою, підприємницькою діяльністю, і взагалі діяльністю, що не личила покликанню адвоката. Проте дозволялося поєднувати адвокатську практику з викладанням або наданням юридичних консультацій. Оплата адвокатських послуг здійснювалась відповідно до домовленості з клієнтом, а в разі відсутності домовленості – згідно з тарифом. Безоплатно мали вестись цивільні справи за призначенням для осіб, які визнані бідними, та кримінальні справи за призначенням.

Серед загальноприйнятих норм адвокатської етики поміж адвокатів-українців поступово формуються особливі національні етичні норми, які врегульовували взаємини між українськими адвокатами та частково їхні взаємини з адвокатами інших національностей. Ці норми склалися під безпосереднім впливом ідей національно-визвольних змагань українського народу за створення самостійної, незалежної української держави. Частина етичних норм діяльності українських адвокатів лояльно сприймалася керівництвом польської адвокатури.

Адвокат мав зберігати таємницю відомостей, отриманих ним при виконанні своїх повноважень, і не міг бути змушений розкрити таємницю перед судом чи будь-яким іншим органом влади. При виконанні повноважень адвокат наділявся свободою слова та листування, але за зловживання цією свободою наступала дисциплінарна відповідальність. Зазначалось, що не можна приступати до захисту сторони чи надавати правничі консультації в процесі, в якому захищав чи надавав консультації протилежній стороні.

Таким чином, професійне становлення та організація діяльності адвокатського корпусу на Волині міжвоєнного періоду значною мірою були зумовлені попереднім періодом формування корпусу адвокатів, традиціями, що панували в середовищі адвокатів, а особливо обставинами державно-правового розвитку та новими історичними та правовими реаліями.

Список літератури

1. Глушкевич М. Етичні завдання адвокатури // Життя і Право. – 1929. – Ч. 4. – С. 38-44.
2. Krzemiński Z. Z historii prac nad kodyfikacją zasad etyki adwokackiej // Palestra. 1968. – № 11. – s. 56-62.
3. Mogilnicki A. W sprawie kodeksu etyki adwokackiej // Gazeta Sądowa Warszawska. – 1912. – S. 94-112.
4. Granice współzawodnictwa w zawodzie adwokackim // Nowa Palestra. – 1934. – № 7-8. – S. 312-315.
5. Яцишин М. М. Українська адвокатура міжвоєнного періоду на Волині (1918–1939 рр.). *Актуальні питання реформування правової системи: зб. матеріалів XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 24-25 червня 2016 р.)* / уклад. Л.М.Джурак. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. С. 82-84.